

MODEL D'EDUCACIÓ DE PERSONES ADULTES AEPA-FACEPA

El fenomen de polarització social que comporta l'actual societat de la informació exclou dels processos de decisió i de participació social i cultural a un terç de la societat. El gènere, l'ètnia, el territori i, ara, amb més incidència que mai, les credencials i el nivell formatiu són les fonts més clares de polarització social. L'educació permanent de persones adultes ha de contribuir a superar les velles i les noves desigualtats que estan fragmentant la societat en funció dels col·lectius que accedeixen a la formació i a la informació i aquells que en resten al marge.

Un model d'Educació de Persones Adultes (EPA) que tingui com a objectiu l'emancipació individual i col·lectiva ha de reunir les característiques següents:

Els programes i centres educatius han de donar respostes a les necessitats de la població del territori en el que s'emmarquen a través dels diferents àmbits de la formació de persones adultes: formació bàsica, formació per al treball i formació cultural i de lleure (Llei de Formació d'Adults, III-1991)

Els centres educatius de persones adultes han d'estar connectats activament a la xarxa d'entitats, moviments, projectes i recursos d'un territori per tal de potenciar la participació social i cultural, i la millora de la qualitat de vida de l'entorn.

Tenint en compte les condicions canviants de l'actual Societat de la Informació, la formació bàsica s'ha de considerar en un sentit ampli. Per aquesta raó, ha de contemplar des dels nivells d'alfabetització, fins el graduat en educació secundària, el batxillerat, els mòduls tècnic-professionals i l'accés a la universitat.

Els col·lectius susceptibles d'exclusió social s'han de considerar prioritaris en totes les accions de formació i de participació social (nivells inicials de formació, immigrants, persones acollides al PIRMI, etc.)

Totes les cultures han de rebre el mateix tracte d'igualtat. L'educació de persones adultes ha de recollir les històries i les experiències d'aquelles cultures que formen part de la comunitat en base a un diàleg intercultural. El respecte a la diversitat ha d'anar acompanyat d'un objectiu igualitari per tal de no aguditzar encara més els processos de desigualtat.

Totes les persones, al llarg de la seva vida, tenen dret a participar de forma gratuïta en processos de formació i a accedir a una oferta d'ensenyament presencial dirigida a adquirir les titulacions vigents en la totalitat del sistema educatiu. Per la qual cosa, les administracions públiques hauran d'aportar els recursos humans, materials i/o econòmics necessaris.

L'educació a distància s'ha de considerar com a un sistema complementari de l'ensenyament presencial per tal d'assegurar que totes les persones puguin accedir a la formació.

L'Educació ha de confiar en les capacitats de les persones per tal de potenciar processos d'aprenentatge entre iguals. Els professionals de l'educació han de posar els seus coneixements i les seves experiències en comú amb la resta dels participants a través d'un procés d'aprenentatge entre iguals. Molt sovint els educadors han desenvolupat una pedagogia de la resposta a preguntes que els participants no han formulat, castrant, així, la seva curiositat. Hem

d'obrir el camí a una pedagogia de la pregunta en la que els participants són els actors del procés de construcció del coneixement.

El currículum ha de ser fruit d'un pacte educatiu i social liderat pels propis participants. Com a persones adultes són les més indicades per interpretar les seves necessitats i interessos i, fins i tot, les metodologies més adequades per dur a terme les diferents pràctiques educatives. Els professionals de l'educació han de col·laborar en aquest procés aportant els seus coneixements específics i les seves idees, sempre en un pla d'igualtat, ja que no hi ha nivells d'interpretació superiors.

L'EPA ha de potenciar l'aprenentatge dialògic i comunicatiu que ens permeti integrar l'experiència i els coneixements dels participants i superar, així, els sistemes tradicionals basats en els "sabers" dels professionals o en el contingut de la matèria. Aquesta perspectiva planteja l'aprenentatge com un procés de comunicació entre persones que s'entenen i es posen d'acord a mida que construeixen el seu coneixement.

L'aprenentatge dialògic inclou tant la formació tècnica, científica i professional com els debats públics per a la construcció d'una societat millor. Una educació que no doni resposta a les necessitats del seu temps està contribuint a la perpetuació de les desigualtats, per aquesta raó, cal introduir nous continguts i recursos educatius, entre els que podem destacar l'ús de les noves tecnologies.

L'avaluació d'aquest aprenentatge ha de ser continuada i participativa,. Des d'aquesta perspectiva, els exàmens són un procés més de jerarquització social que només contempla l'acumulació memorística de continguts i no valora el procés d'aprenentatge de cada persona. És necessari rebutjar explícitament aquest sistema d'avaluació i potenciar processos d'autoavaluació que afavoreixin l'autonomia personal i el desenvolupament de l'autoestima.

Les característiques de l'adultesa i els objectius emancipadors de l'EPA fan que la metodologia i els recursos didàctics hagin de ser també específics. L'educació s'ha d'organitzar a partir de mòduls flexibles que girin al voltant de temes desafians que provoquin la reflexió i el diàleg i que ens permetin superar l'estructura clàssica per assignatures, pròpia del sistema escolar, que només mostra una visió parcial de la realitat.

Els projectes i centres d'EPA s'han de gestionar democràticament, això significa obrir tots els espais de decisió i organització als participants. En aquesta línia els consells de centre han d'estar formats majoritàriament pels participants i s'ha de potenciar la creació d'associacions de participants i d'altres moviments socials.

Els centres han d'estar oberts tot l'any i els horaris dels programes i de les activitats s'han de confeccionar en funció de les necessitats i de les disponibilitats dels participants i no en funció dels interessos dels professionals de l'educació. Eliminar els divendres del calendari escolar o prioritzar els grups de matí o de primera hora de la tarda afavoreix la participació dels professionals, no la dels participants.

El professorat ha de ser polivalent i ha de donar resposta a les necessitats de la població adulta, atenent als diferents àmbits de l'educació. Una especialització excessiva dificulta la comunicació i reforça el principi d'autoritat. Per la qual cosa es fa necessari que aquests professionals adquireixin una formació i un reciclatge específic.

Els projectes i centres educatius han de ser avaluats públicament i de forma regular per tots els participants, entitats de l'entorn i instàncies administratives per tal d'assegurar que es donen les condicions anteriors.

Barcelona, 16 de febrer de 1998